

A black and white photograph of a teddy bear sitting inside an open cardboard box. The box is on a dark carpeted floor. In the background, there is a window with light-colored curtains. The scene is dimly lit, with light coming from the window.

Nikdy,
nikdy,
nikdy

Linn Strømsborg

Ljndeni

Nikdy, nikdy, nikdy

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Linn Strømsborg

Nikdy, nikdy, nikdy – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

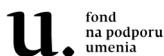
Linn Strømsborg

Nikdy,
nikdy,
nikdy

Z nóřčiny preložila Zuzana Bátorová Vahančíková

Ljndeni

Preklad literárneho diela podporil z verejných zdrojov
formou štipendia Fond na podporu umenia.

Linn Strømsborg: *Aldri, aldri, aldri*

Copyright © Flamme forlag 2019

Translation © Zuzana Bátorová Vahančíková, 2025

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2025

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie
sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania
v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom
bez písomného súhlasu vydavateľa.

Vytažovanie textu a dát z tejto publikácie v zmysle čl. 4 smernice
2019/790 EÚ je zakázané.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-4981-7

ISBN e-knihy 978-80-566-4991-6 (1. zverejnenie, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-4992-3 (1. zverejnenie, 2025) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-566-4990-9 (1. zverejnenie, 2025) (ePDF)

MATKY

Stará mama z maminej strany sa vydala, keď mala sedemnásť rokov. So starým otcom sa im narodili štyri deti a teraz bývajú v mestečku Altea v Španielsku. Žijú tam, odkedy si pamätám. Mama ich spomína len zriedkakedy, ale občas nám pošlú pohľadnicu a na Vianoce a na narodeniny nám chodia balíčky, ktoré je treba vyzdvihnúť na pošte. Obálky aj karty, ktoré v nich bývajú, sú napísané úhľadným písaným písmom starej mamy. Nikdy v nich nie je nič viac než *Všetko najlepšie k narodeninám* či *Veselé Vianoce a šťastný nový rok*. Viem, že stará mama maľuje a starý otec rád číta, no to je asi tak všetko. Keď som bola tínedžerka, chcela som ich ísť navštíviť, pol roka som naliehala na mamu a na otca, ale nedovolili mi to, hoci som navrhla, že si to sama zaplatím. Vtedy som nechápala, že je to preto, lebo starí rodičia si neželajú, aby ich niekto navštívil, či už ja, alebo ktokoľvek iný. Zrejme majú priateľov, deti však nikdy nemali príliš v láske. Mama mi spomínala, že keď som bola malá, spýtala som sa jej, prečo mali starí rodičia vnúcatá, keď sa s nimi nechcú stretávať.

Potichu odvetila, že aj ona sa z rovnakého dôvodu zamýšľala nad tým, prečo mali deti, no vzápätí hlasnejšie doložila, že stará mama a starý otec majú jeden druhého a to im stačí.

Babička z otcovej strany celý život túžila po deťoch. Vydala sa ako devätnásťročná a predstavovala si, že spolu s manželom privedú na svet päť detí. Budú sa síce deliť o izby, pretože v tom čase si nemohli dovoliť kúpiť väčší dom, no budú sa navzájom ľúbiť a spolu všetko zvládnu. Detská izba, ktorú pripravili na poschodí rozdelením obývačky stenou, zostala dlhé roky prázdna. Žiadne deti neprišli. Izba im zavádzala, večne im pripomínala deti, ktoré sa im nikdy nenarodili. Babička ju postupne zaplnila vecami. Kúpila elegantný jedálenský servis na špeciálne príležitosti, ktorý nikdy nepoužívala. Nakúpila ozdobné predmety príliš cenné na to, aby ich niekde nechala vystavené, nechcela predsa, aby sa rozbili. Vyleštila príbor a roztriedila ho do zásuviek v izbe vedľa obývačky. Do označených škatúl zbalila dekorácie na jednotlivé sviatky. Každé Vianoce, Veľkú noc, leto aj zimu vyzdobila dom, hoci v ňom žila len ona a jej manžel. Každé leto niekam odcestovali, chodili na výlety do kempov po celej krajine, pili kávu z termosiek, pózovali pred snehovými závejmi v horách uprostred horúčav, bezúspešne chytali ryby, opaľovali sa v kempoch, zatiaľ čo okolité rodiny vytvárali zvukovú kulisu k ich dovolenkám. Ráno ju budili hrajúce sa deti. Babička vstala, pripravila kávu, zobudila dedka, aby si ju mohol vypiť v posteli, potom si sadla von a pozorovala deti zo susedného karavanu, ako sa hrajú pred jej vlastným karavanom vytlieskavačku.

„Mali sme mať deti,“ povedala dedkovi.

„Viem,“ prikývol.

Roky plynuli a žiadne deti neprišli. Zmierila sa s tým, že sa nestane mamou. Nedalo sa nič robiť. Vyšetrenia boli pre ňu zahanbujú-

ce, no ani lekári nenašli nič, čo by nebolo v poriadku. Niekomu sa to jednoducho nepodarilo a ona bola jedna z takých. Deti zo susedstva ju však napriek tomu volali mama. Dvere radového domu, v ktorom bývali už pätnásť rokov, sa nikdy nezatvárali, kuchyňa na prízemí bola plná detí zo susedstva, ktoré vedeli, že sem môžu kedykoľvek prísť, porozprávať sa a dostať krajec chleba poliaty sirupom či pohár vody s kockami ľadu, niekedy dokonca aj ovocnú šťavu. Sedávali pri kuchynskom stole, kde vždy stáli štyri stoličky, hoci starí rodičia boli len dvaja a hostí na večeru mávali iba zriedkakedy. Hompáľali nohami a prežúvali krajce bieleho chleba, hovorila babička, keď spomínala na tie časy. V záhrade si mohli natrhať orgován a pod ich kuchynským oknom sa postupne objavil chodníček vyšliapaný nespočítanými detskými nohami, ktoré chodili skratkou cez záhradu, namiesto aby dom obišli.

Potom sa narodil otec.

Meškal takmer dvadsať rokov a dva týždne, no zároveň prišiel práve včas. Keďže už boli traja, izbu oddelenú od obývačky vyupratovali a zariadili. Najskôr v nej bola detská postieľka, neskôr trochu väčšia posteľ, písací stôl, šatníková skriňa, komoda. Výlety do kempov pokračovali, ale tentoraz s dojčatom počas prvého leta, potom s batolaťom a neskôr s malým chlapcom, ktorý s otcom lovil ryby a s mamou si čítal knižky. Precestovali Nórsko zdola nahor a zase späť, vozili sa lesnými cestami a tunelmi, navštevovali príbuzných a pýšili sa chlapcom, ktorý konečne prišiel.

Keď som sa otcovi a mame narodila ja, naučila som sa chodiť u starých rodičov v záhrade, tam, kde nám deti zo susedstva vyšliapali chodníček. Čítať som sa naučila v niekdajšej posteli svojho otca v izbe oddelenej od obývačky. Na schodoch pred

dverami, ktoré sa nikdy nezatvárali, ma prvýkrát poštipala osa. Raz na Štedrý večer som dostala prvú chrípku a preležala som ho v babičkinej posteli, zatiaľ čo ostatní jedli večeru a rozbaľovali darčeky.

„Ako si vedela, že chceš mať deti?“ spýtala som sa jedného dňa babičky, keď sme sedeli v záhrade pod orgovánom.

„Jednoducho som to vedela,“ odpovedala spod slnečného klobúka s trvalou na hlave.

„Ale ako človek vie, že to jednoducho vie?“

„Neviem,“ priznala. „No bolo to, ako keď som stretla dedka. Jednoducho som vedela, že je to on. A jednoducho som vedela, že chcem mať deti. Veľa detí.“

„Ale mali ste iba ocka?“

„Áno, no on bol najlepšie dieťa, aké sme mohli mať,“ odvetila. „Bol skoro rovnako úžasný ako ty,“ povedala, vzala ma za ruku a svoju mäkkú zvráskavenú pokožku pritlačila o moju opálenú a lepkavú od horúčavy.

„Nalejem ti ešte šťavu?“

„Áno, prosím si.“

Mama mala devätnásť rokov, keď som sa jej narodila. S otcom sa zoznámili na gymnáziu. Splodili ma hneď po maturite, otec vzal mamu domov k starým rodičom a povedal, čo sa im prihodilo. Dedko vstal a odišiel, babička vzala mamu za ruku a sľúbila jej, že sa o ňu postarajú. Aj o mňa. Počas tehotenstva sa mama zamestnala ako sekretárka, každé ráno chodila autobusom do mesta, zatiaľ čo brucho pod šatami sa jej zväčšovalo, kým som v ňom rástla. Otec pracoval ako poslíček na bicykli, a keď mu zavolali, že mame sa spustili kontrakcie, bol práve na ceste do Smestadu s balíkom, ktorý sa mu už nepodarilo doručiť. Vzal ho so sebou do pôrodnice, kde sa vrátil do čakárne a pýtal sa na mamu. Tesne predtým, ako som sa narodila, zamdlel, no keď ma vytiahli von, položili mame na prsia a oznámili mu, že sa stal otcom, prebral sa. Narodila som sa o desať minút štyri, mala som desať prstov na rukách aj na nohách, otcov nos a mamine oči. Babička nás v nemocnici navštívila ako prvá. Odkedy sa dozvedela, že som na ceste, neprestajne plietla výbavičku pre bábätko. Keď sme odchádzali z pôrodnice, dedko odovzdal mame a otcovi kľúč od bytu, ktorý pre nich prenajal. Teraz už nemôžete bývať u nás v suteréne, oznámil im odomykajúc dvere a vyzval otca, aby vošiel.

Bol to dvojizbový byt vo štvrti Tøyen, so šikmou strechou a pokazeným oknom, no bolo v ňom miesto pre troch a nachádzal sa bližšie k maminej kancelárii aj k otcovej práci, ktorú si našiel, keď dal výpoveď ako poslíček, a od starých rodičov bol metrom tiež iba na skok.

Z toho bytu si nič nepamätám, pretože sme sa odtiaľ odsťahovali pred mojimi štvrtými narodeninami, ale mama mi ukázala, kde sa nachádza. Teraz bývam asi dvesto metrov od neho,

často sa dívam do jeho okien a hovorím si, že tam – tam sme s mamou a ockom bývali. Obaja mali sotva dvadsať, obaja ustavične pracovali, aby dokázali všetko zabezpečiť, a ja som vyrástla z päťdesiatjedného centimetra na takmer meter. Dedko zomrel len o niekoľko rokov neskôr, otec za ním chodieval každý deň do nemocnice, až kým už nebolo koho navštevovať. Spomínam si na pohreb, bola zima a všetci boli smutní. Ockovi som nakreslila obrázok, aby som ho trochu rozveselila, ešte stále visí na stene u mamy. Otec zomrel, keď som mala dvadsať rokov, mne však nikto nenakreslil obrázok, aby ma rozveselil. Nikto sa o to ani nepokúsil.

Mama žije sama v dome, v ktorom som vyrástla, a od mojich devätnástych narodenín pletie výbavičku pre bábätko.

Keby som otehotnela v rovnakom veku ako moja mama, mala by som už pätnásťročné dieťa. Dcéra alebo syn by možno tiež prežili svoje prvé roky v Tøyene, mali by starú mamu, ktorá im štrikuje oblečenie, rozmaznáva ich a rozpráva im príbehy z môjho detstva, rovnako ako babička rozprávala príbehy z otcovho detstva mne.

Keď sa raz staneš matkou, budeš ňou, až kým nezomrieš, hovorí mi mama. Nikdy ňou neprestaneš byť. Odo dňa, keď si sa narodila, až do dňa, keď zomriem, budem vždy tvojou mamou.

Mám tridsaťpäť rokov. Nechcem mať deti.

Prvý z mojich priateľov, ktorý mi povedal, že by so mnou chcel mať deti, sa nahneval, keď som mu oznámila, že žiadne mať nechcem. Si si tým istá? bola jeho prvá reakcia. Áno, som si istá, odvetila som. Nemôžeš to s istotou vedieť už teraz, namietal, si nezrelá, kričal, neuvedomuješ si, o čo prídeš, plakal. O niekoľko mesiacov neskôr sme sa rozišli. Hádku sme uzavreli tým, že ma poprosil, aby som si to premyslela, čo som mu aj sľúbila, no v skutočnosti som o tom príliš nepremýšľala. Vedela som, že nechcem mať deti. Ani s ním, ani s nikým iným a predovšetkým nie sama so sebou. Keď sa niekedy prechádzam v blízkosti miesta, kde býva, mám obavy, že ho stretnem. Už je z neho otec. Predstavujem si, že pôjde oproti mne so synom alebo dcérou v kočiku a že okolo mňa prejde a ani si ma nevšimne, alebo si predstavujem, že sa pri mne pristaví a prihovorí sa mi, že sa na seba usmejeme a možno sa objímeme, že sa pozriem na dieťa, ako sa to predsa patrí, pozrieť sa na dieťa a povedať: Óóó, aký je roztomilý! Alebo: Ako len vyrástol! Je to dievčatko, opraví ma. Potom si zamávame a ja sa poberiem ďalej sama, on s dieťaťom v kočiку a šťastný. Pomyslí si: Je osamelá. Pomyslí si: Lútuje to. A ešte: Som rád, že som neskončil s ňou. Ja si pomyslím, že vyzeral poriadne unavené, ale zdalo sa, že je šťastný.

A ty si rovnako osamelý ako ja, keď sa v noci prevaľuješ v posteli a nemôžeš spať. S tým rozdielom, že nemáš okolo seba celú noc ticho.

V živote nie je mnoho vecí, ktorými som si istá. Ustavične mením názor, tak ako všetci ostatní. Nie som tým istým človekom, ktorým som bola v mladosti, a podobne ani o desať rokov nebudem taká, aká som teraz. Jednu vec však po celý ten čas viem. Nebudem mať deti. Nikdy som ich mať nechcela. Nikdy som nechápala, prečo my ľudia vôbec máme deti.

Chcem povedať, že rozumiem, že takto pokračuje náš druh, že by sme tu už dnes neboli, keby nikto neotehotnel a nezakladal rodiny, ktoré sa o seba navzájom starajú, že skupina ľudí je ochranou pred zvyškom sveta. Rozumiem, že máme pohlavný styk, aby sme zachovali ľudský druh.

Pozorujem, ako sa čoraz viac mojich priateľov stáva rodičmi, pretože starneme, pretože robia to, čo by mali robiť, čo sa od nich očakáva, no čo je najdôležitejšie: robia to, pretože to chcú. Stretnú niekoho, zamilujú sa, otehotnejú, narodí sa im spoločné dieťa. Najprv sú dvaja namiesto jedného, potom traja namiesto dvoch. Ide o to, aby nás bolo viac, nie aby sme zostali sami.

Celý život čakám na to, že zmením názor, že sa jedného dňa zobudím a budem iná, ako som bola predošlý deň a pred rokom a keď som bola dieťa, tínedžerka a mladá žena. Celý čas čakám na to, že začnem chcieť to isté ako vy ostatní. Ale nechcem. Je to pre mňa rovnako prirodzené, ako je pre niektorých mojich priateľov prirodzené, že celý život túžia po deťoch. To, čo vedia, odkedy boli malí, cítim aj ja, ibaže presne naopak.

Nie som ničia mama a vôbec sa netúžim stať niečou mamou. Vystačím si sama. Odo dňa, keď som sa narodila, až do dňa, keď zomriem, budem žiť sama so sebou a to mi stačí.

S druhými ľuďmi sa o tomto nerozprávam. Je to niečo, za čo sa hanbím, čomu sa vyhýbam, okolo čoho robím dlhé ústne okľuky. Keď sa moji priatelia zhovárajú o tom, či by chceli deti, mením tému. Nechcem pôsobiť príliš sebaisto či zaťato, pretože jedného dňa sa môžem znenazdajky zobudiť a byť jednou z nich, obyčajná tridsiatnička, ktorá chce otehotnieť, založiť si rodinu, ktorá chce rozšíriť svoj život, svoje telo, svoje srdce, aby do seba pojalo aj iných než len samu seba. Človek má právo zmeniť svoj postoj.